

AKT

2007

SOCIOLOGY - I (Optional)

100556

समाजशास्त्र - I (वैकल्पिक)

Standard : Degree

Total Marks : 200

स्तर : पदवी

एकूण गुण : 200

Nature : Conventional

Duration : 3 Hours

स्वरूप : पारंपारिक

कालावधी : 3 तास

Note :

सूचना :

- (i) *Answers must be written either in English or in Marathi.*
उत्तरे इंग्रजीमधून किंवा मराठीमधून लिहिली पाहिजेत.
- (ii) *Question No. 1 is Compulsory. Of the remaining questions, attempt any four selecting one question from each section.*
प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य आहे. उर्वरित प्रश्नांमधून कोणतेही चार सोडवा पण प्रत्येक विभागातून एक प्रश्न निवडून सोडविणे आवश्यक आहे.
- (iii) *Figures to the RIGHT indicate marks of the respective question.*
उजवीकडील अंक संबंधित प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
- (iv) *Number of optional questions upto the prescribed number in the order in which they have been solved will only be assessed. Excess answers will not be assessed.*
ज्या क्रमाने निर्धारित संख्येपर्यंत पर्यायी प्रश्नसंख्या सोडविली आहे. तेवढीच प्रश्नसंख्या तपासली जाईल, अतिरिक्त उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
- (v) *Credit will be given for orderly, concise and effective writing.*
नीटनेटक्या, संक्षिप्त व परिणामकारक लिखाणास श्रेय दिले जाईल.
- (vi) *Candidate should not write roll number, any name (including their own), signature, address or any indication of their identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalised.*
उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतः किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.
- (viii) *In case of any ambiguity, English version will be considered as authentic.*
कोणत्याही प्रकारच्या संदेहाच्या स्थितीत, इंग्रजी भाषांतर ग्राह्य समजले जाईल.

P.T.O.

1. Answer any four of the following :

खालील पैकी कोणतेही चार सोडवा :

- (a) Explain the role of Urbanization and Religious change in the development of sociology. 10
समाजशास्त्राच्या विकासात नागरीकरण व धार्मिक परिवर्तनाची भूमिका स्पष्ट करा.
- (b) Explain the contribution of socialization in the development of 'self'. 10
'स्व' च्या विकासात सामाजिकरणाचे योगदान स्पष्ट करा.
- (c) What is Education ? Elaborate the role of education in society. 10
शिक्षण म्हणजे काय ? समाजात शिक्षणाची भूमिका विशद करा
- (d) Explain the Marxian theory of Alienation. 10
मार्क्सचा परात्मतेचा सिध्दांत स्पष्ट करा.
- (e) What is sampling ? State differences between probability and non-probability sampling method. 10
नमुना म्हणजे काय ? संभाव्यता आणि गैर-संभाव्यता नमुना पध्दतीतील भेद विशद करा.

www.mpscmaterial.com

SECTION - A

विभाग - A

2. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Define sociology and explain its nature. 10
समाजशास्त्राची व्याख्या करा आणि त्याचे स्वरूप विशद करा.
- (b) Explain Parson's concept of social system. 10
पार्सन्सची सामाजिक व्यवस्थेची संकल्पना स्पष्ट करा.
- (c) Explain the elements of social structure. 10
सामाजिक संरचनेचे घटक स्पष्ट करा.
- (d) Explain the meaning and characteristics of society. 10
समाजाचा अर्थ आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

3. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :

(a) Meaning of sociology and explain its subject-matter.
समाजशास्त्राचा अर्थ सांगा आणि त्याचा अभ्यासविषय स्पष्ट करा.	10
(b) Define social institution and elaborate its characteristics.
सामाजिक संस्थेची व्याख्या करा आणि तिची वैशिष्ट्ये विशद करा.	10
(c) Explain the meaning and characteristics of social group.
सामाजिक गटाचा अर्थ आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा	10
(d) Elaborate the meaning and characteristics of community.
समुदायाचा अर्थ आणि वैशिष्ट्ये विशद करा.	10

SECTION - B

विभाग - B

4. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :

(a) (i) Characteristics of culture.
संस्कृतीची वैशिष्ट्ये.	10
(ii) Adolescent stage of socialization.
सामाजीकरणाची पौर्गंडावस्था	5
(b) Characteristics of caste.
जातीची वैशिष्ट्ये	10
(c) Meaning of social mobility. Explain vertical and horizontal mobility.
सामाजिक गतिशीलतेचा अर्थ सांगा उदग्र आणि समस्तर गतिशीलता स्पष्ट करा.	15

9. Answer the following sub-questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

10

(a) Circulation of elites.

श्रेष्ठजनांचे अभिसरण

15

(b) Meaning of research design. Explain exploratory research design.

संशोधन आराखड्याचा अर्थ सांगा. अन्वेषणात्मक किंवा परिचयात्मक संशोधन आराखडा स्पष्ट करा.

15

(c) Define case study. Explain its importance.

व्यष्टी अध्ययन पध्दतीची व्याख्या करा आणि तिचे महत्व विशद करा.

- o O o -

www.mpscmaterial.com

	Marks गुण
5. Answer the following sub-questions : खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :	
(a) (i) Significance of socialization in social life. सामाजिक जीवनात सामाजिकरणाचे महत्त्व	10
(ii) Family : - As a Agency of Socialization. कुटुंब:- सामाजिकरणाचे एक माध्यम	5
(b) Characteristics of class. सामाजिक वर्गाची वैशिष्ट्ये	10
(c) Functionalist perspectives of social stratification. सामाजिक स्तरीकरणाचे प्रकार्यात्मक दृष्टिकोण	15

SECTION - C

विभाग - C

6. Answer the following sub-questions : खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :	
(a) Functions and dysfunctions of religion in society. समाजातील धर्माची प्रकार्ये आणि अपकार्ये	10
(b) Evolution and Revolution. उत्क्रांती आणि क्रांती.	10
(c) Endogenous and exogenous sources of social change. सामाजिक परिवर्तनाचा आंतर्जात आणि बहिर्जात उगम किंवा स्रोत	10
(d) Characteristics of social movement. सामाजिक चळवळीची वैशिष्ट्ये	10

P.T.O.

7. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :

(a) Capitalistic and socialistic economy.
भांडवलवादी आणि समाजवादी अर्थव्यवस्था	10
(b) Progress and development.
प्रगती आणि विकास	10
(c) Impact of Science and Technology on society.
विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाचा समाजावर प्रभाव	10
(d) Types of social movement.
सामाजिक चळवळीचे प्रकार	10

www.mpscmaterial.com

SECTION - D

विभाग - D

8. Answer the following sub-questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

(a) Elucidate with suitable examples various types of suicide as stated by Durkheim.
दुर्खिमने विशद केलेले आत्महत्येचे विविध प्रकार योग्य उदाहरणासहित स्पष्ट करा.	10
(b) Major steps in social research.
सामाजिक संशोधनातील प्रमुख पायऱ्या	15
(c) Merits and demerits of questionnaire method.
प्रश्नावली पध्दतिचे गुण आणि दोष	15

P.T.O.